

AKCIJSKI PLAN ZA JAČANJE JAVNE SVIJESTI O SMANJENJU RIZIKA NESREĆA U OPĆINI VOGOŠĆA

Pripremio:

Dr. sc. Ćamil Husejnbašić, prof.emeritus

Vogošća, oktobra 2015. god.

SADRŽAJ

- 1. Globalni kontekst i okvir za djelovanja*
- 2. Okvir za djelovanje u Bosni i Hercegovini*
- 3. DRR - Redukcija rizika katastrofa, kao državni i lokalni prioritet
uključuje političku obavezu, državnu platformu, izradu politika i
legislative, lokalnih planova djelovanja*
- 4. Metodološki okvir Projekta*
- 5. Rezultat Projekta – Akcijski plan*
- 6. Prilozi*

1.GLOBALNI KONTEKST I OKVIR ZA DJELOVANJE

Projekt radnog naslova odnosi se na jačanje kapaciteta i uloge lokalne zajednice i institucija civilnog društva na jačanju javne svijesti o rizicima nesreća i mjerama na njihovom smanjenju i eliminaciji. Projekt implementira Aarhus centar Sarajevo uz podršku Misije OSCE u BiH.

Projektni zadatak izrade Akcijskog plana uključuje:

- 1.Identifikaciju potreba za jačanjem javne svijesti o ovoj temi,
- 2.Identifikaciju rješenja – konkretnih projektnih mjera i aktivnosti za jačanje javne svijesti,
- 3.Konsultiranje nadležnih organa vlasti i drugih interesnih strana izabrane općine o identificiranim potrebama i rješenjima,
- 4.Uključenje Aarhus centra Sarajevo u konsultacije za izradu Akcijskog plana za područje općine Vogošća,
- 5.Razmatranje nacрта Akcijskog plana sa Misijom OSCE i pribavljanje potrebne saglasnosti,
- 6.Participativnu izradu Akcijskog plana za Općinu Vogošća i stavljanje u upotrebu.

2. OKVIR ZA DJELOVANJE U BIH

MOGUĆNOSTI SMANJENJA RIZIKA PO OKVIRNOM PLANU ZA AKCIJU IZ HYOGA 2005.-2015.

1. Potpisanjem akta Deklaracije 2005. na period od 10 godina, prihvatila ga i Bosna i Hercegovina.
2. OPĆI CILJ: Do 2015.god. značajno smanjiti gubitke zajednica u ljudskim životima, socijalno - ekonomskim i prirodnim resursima usljed katastrofa.

SMANJENJE RIZIKA KATASTROFA (engl. DRR) – OKVIR PLANIR. ZA AKC. 2005-2015.

Postavljeni su strategijski ciljevi Plana:

1. Integriranje upravljanja rizicima katastrofa u održive politike i planove (npr. procjene društvenog uticaja),
2. Razvoj i jačanje institucija, mehanizama i kapaciteta za izgradnju otpornosti na uzročne opasnosti (hazarde),
3. Sistematično inkorporiranje redukcije rizika, implementacija programa pripravnosti, odgovora, saniranje posljedica i oporavak u vanrednim situacijama uzrokovanim katastrofama.

2.1. MOGUĆNOSTI SMANJENJA RIZIKA NESREĆA PO GLOBALNIM INSTRUMENTIMA

Prioriteti, po Hjogo Okviru za akciju bili su:

- a) Uključiti DRR u strategiju razvoja: u prostornom planiranju i izgradnji, u izradi politika, razvoju stručnih institucija i monitoring hazarda,*
- b) Identifikacija, monitoring i procjena rizika katastrofa, upoznavanje rizika, identificiranje akcija, rano upozoravanje (sa naglaskom na diseminaciju informacija i znanja),*
- c) Modeliranje i kartografsko projiciranje hazarda prirodnih nesreća, izrada i harmoniziranje planova ZiS i njihova dostupnost javnosti,*
- d) Izgradnja otpornosti na svim nivoima, poduzimanje mjera i akcija standardiziranja obuka, izgradnja i jačanje javne svijesti: mediji, obrazovanje, dijalog eksperata, planeri i faktori RiU u katastrofama,*
- e) Reduciranje faktora rizika i preduzimanje sistemskih mjera i akcija za ispravno prostorno planiranje i korištenje zemljišta,*
- f) Provedba mjera i planova djelovanja, uspostava fondova i planova donositelja odgovora na katastrofe.*

2.1. MOGUĆNOSTI SMANJENJA RIZIKA NESREĆA PO GLOBALNIM INSTRUMENTIMA- SENDAI OKVIR ZA AKCIJU

3. Svjetska konferencija za SRN, Sendai, Japanu 14.-18.03.2015.g- novi Okvir za SRN do 2030.g.

Ključni globalni principi Sendai Okvira DRR:

- 1. Prevencija i smanjenje rizika je primarna odgovornost svake države,**
- 2. Podijeljena odgovornost vlada i glavnih aktera akcije,**
- 3. Zaštita ljudi, imovine, javnog zdravlja, namirnica, kulturnih dobara, životne sredine, ljudskih prava, uključujući i pravo na razvoj,**
- 4. Cjelokupan društveni angažman,**
- 5. Koordinacija sektora sa relevantnim akterima svih nivoa,**
- 6. Osnaživanje lokalnih vlasti i lokalnih zajednica,**
- 7. Multihazardni pristup i odlučivanje na bazi poznavanja rizika,**
- 8. Izrada, jačanje i implementacija politika, planova, praksi i mehanizama za postizanje održivog razvoja,**
- 9. Razumijevanje lokalnih odlika rizika nesreća,**
- 10. Javno i privatno investiranje na bazi poznavanja rizika nesreća,**

2.1. MOGUĆNOSTI SMANJENJA RIZIKA NESREĆA PO GLOBALNIM INSTRUMENTIMA- SENDAI OKVIR ZA AKCIJU

Ključni globalni principi Sendai Okvira SRN/ engl. DRR (nastavak):

11. „Izgradnja boljitka“, obrazovanje i svijesti javnosti o rizicima,
12. Globalno partnerstvo i jačanje međunarodne saradnje,
13. Podrška zemljama u razvoju.

Prioriteti akcije smanjenja rizika nesreća (SRN):

1. Razumijevanje rizika nesreće,
2. Jačanje institucionalnog vladanja rizicima kako bi se moglo upravljati,
3. Investiranje u smanjenje rizika nesreća radi otpornosti,
4. Jačanje pripravnosti za efektivan odgovor na nesreće kao i za „izgradnju boljitka“ u fazi saniranja posljedica, rehabilitacije i obnove.

Nosioci smanjenja rizika nesreća:

1. *Institucije javnog sektora;*
2. *NVO i institucija civilnog društva;*
3. *Akaderske org. i udruženja;*
4. *Finansijske institucije,*
5. *Poslovne firme i korporacije;*
6. *Mediji.*

2.2. KONTEKST I OKVIR ZA LOKALNO DJELOVANJE U BIH

Specifično državno uređenje, više nivoa vlasti, decentralizirana javna uprava, na tri nivoa postoje ustavi i Brčko Distrikt sa Statutom od 1999. godine i odlukom supervizora Suzan Džonson, 2006. g., po kojoj entitetski propisi nisu u primjeni, nego se uspostavlja vlastita legislativa i koriste državni zakoni.

Na državnom nivou poslovima ZiS koordinira Ministarstvo sigurnosti BiH, koje je pripremilo i po procedurama osiguralo donošenje:

- Metodologije za izradu Procjene ugroženosti od prirodnih ili drugih nesreća (2009), koju je uradio lokalni ekspert na bazi UN Smjernica za identifikaciju rizika (UN GRIP);
- Procjene (2012), uz rizike, koja u fokus stavlja uzročne opasnosti i rizike prekograničnih efekata entiteta i susjednih država sa BiH,
- Platforme za smanjenje rizika nesreća u BiH (2013) u formi zaključaka i preporuka,
- Plana ZiS od prirodnih ili drugih nesreća institucija i organa Bosne i Hercegovine.

3. METODOLOŠKI OKVIR PROJEKTA

✖ 3.1. Problem istraživanja

Problem istraživanja zahtijeva najširu društvenu akciju na kontinuiranu ranjivost stanovništva u zonama učestalih hazarda prir. porijekla koji se odlikuju odsustvom javne svijesti i odgovornog ponašanja stanovništva i nosilaca odgovornih funkcija (potvrđeno u poplavama 2014.godine);

- Poplave i klizišta su prisutna u dužem vrem. periodu, vezani su za javnu svijest;*
- U odsustvu hazarda, rizičnog ponašanja, blizine naselja i kritične infrastr, nema ni rizika nastanka nesreće, nesreća je malo vjerovatna;*
- Hazard, koji nije eliminiran ili ublažen, ne zadržava se, nego se u povoljnim geografskim uvjetima prenosi na šire zajednice;*
- Države nemaju pravo da zbog vlastitih slabosti, nebrige ili odsustva javne svijesti prenositi hazarde i tako ugrožavati druge zajednice u susjednim državama;*
- Poplave i klizišta su najveći hazardi u Bosni i Hercegovini, zato su u pristupu općini Vogošća u fokusu Akcijskog plana;*
- Nerijetko su prisutni požari otvorenog prostora usljed paljenja vegetacije,*
- Kanton Sarajevo je u seizmičkoj zoni, pa i ova vrsta hazarda treba biti u fokusu.*

3. METODOLOŠKI OKVIR PROJEKTA

3.2. Predmet istraživanja

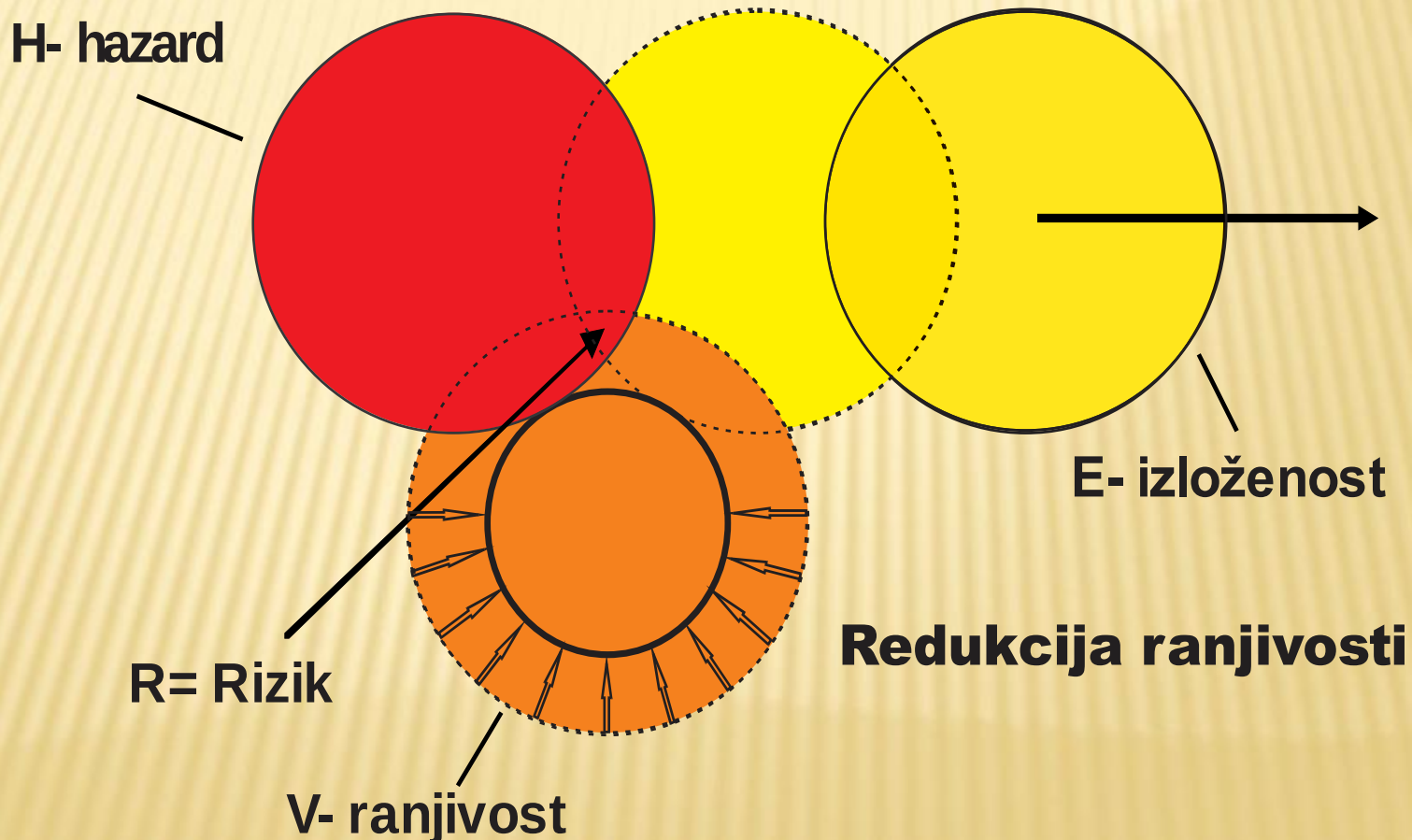
- ✗ Predmet istraživanja temelji se na smanjenju rizika nesreća usljed hazarda prirodnog porijekla kojima je sklona općina Vogošća čini suštinu Akcijskog plana za smanjenje rizika nesreća.
- ✗ Smanjenje rizika nesreća uključuje akcije kojima se postiže prevencija, mjere i akcije izgradnje i jačanja javne svijesti i akcija ublažavanja hazarda.
- ✗ Iz problema istraživanja ključan je PREDMET PROJEKTA koji se odnosi na smanjenje ranjivosti zajednice (povećanje javne svijest) na pojavu identificiranih hazarda.
- ✗ Brojni su faktori koji utiču na pojavu rizika nastanka nesreće: neodgovarajuća javna svijest, nelegalna i neplanska deforestacija, neadekvatno prostorno planiranje, naglašena urbanizacija i transfer rizika u gradove, pogoršanje socijalno – ekonomskih prilika i ekonomske moći stanovništva, politički uticaj na pitanja zaštite i spašavanja, nedostatak opremljene i obučene operativne strukture po međunarodnim standardima i dr.

KLJUČNI POJMOVI ZA RAZUMIJEVANJE SRN

- × Rizik,
- × Hazard,
- × Ranjivost,
- × Otpornost,
- × Izloženost,
- × Smanjenje rizika nesreće (SRN),
- × Participativno planiranje mjera SRN,
- × Javnost,
- × Javna svijest

SMANJENJE RIZIKA NESREĆA

Redukcija izloženosti

3. METODOLOŠKI OKVIR PROJEKTA

3.3. Opći ciljevi Projekta

- ✗ Stvoriti okvir za akciju Aarhus centra Sarajevo u postizanju višeg stadija javne svijesti u općini Vogošća, podsticati participiranje vlasti, profesionalnih službi i institucija civilnog društva,
- ✗ Postići viši stepen poznavanja i izgradnje svijesti stanovništva i vlasti o rizicima nesreća.

3.4. Akteri i ciljna grupe provedbe

3.4.1. Akteri provedbe:

- ✗ Osoblje / volonteri Aarhus centra Sarajevo,
- ✗ Služba CZ općine Vogošća (profesionalci, povjerenici, službe ZiS, JCZ),
- ✗ ostale općinske službe, mjesne zajednice,
- ✗ volonteri Općinske organizacije Crvenog križa i dr. NVO,
- ✗ lokalni javni RTV servis i printani mediji.

3. METODOLOŠKI OKVIR PROJEKTA

3.4.2. Ciljna grupa

✖ Mjere i akcije iz Akcijskog plana se odnose na lokalno stanovništvo svih kategorija i uzrasta i provode se u okviru organa i službi lokalnih organa vlasti, škola, nevladinih organizacija i medija.

3.5. Metode istraživanja

- ✖ metoda posmatranja (nastanka, fizionomije, šta pogoduje a šta usporava),
- ✖ historijska metoda (uzroci nastanka u prošlosti, učestalost),
- ✖ Anketa (prikupljanje građe anketnim upitnikom),
- ✖ metoda analize i sinteze (prikupljanje i analiza građe),
- ✖ metoda evaluacije (ocjena rizika, uticaji na rizik i mjere za akciju),
- ✖ metoda grupnog rada (akteri sa geografskog područja, a cilj je da se izradi Akcijski plan na bazi participativnog planiranja zajednice).

5. Geografsko područje i vrijeme provođenja

Naseljena mjesta općine Vogošća. Rok 3 godine, sa mogućnošću produženja vremena i proširenja na nove hazarde i rizike novih nesreća.

4. REZULTAT PROJEKTA - AKCIJSKI PLAN

4.1. Proces razvoja Akcijskog plana

Zašto općina Vogošća?

- ✗ Hidrografske, orografske i pedološke karakteristike teritorije – učestala sklonost hazardima,
- ✗ kooperativnost općinskih službi u pripremi materijala za Projekt i projektnim zadacima,
- ✗ raspoloživost volontera,
- ✗ limitiranost finansijskih sredstava i druge podrške za šire područje,
- ✗ Dostupnost i naklonjenost učesnika organizaciji radionice (vladinog i nevladinog sektora, te lokalnih medija)

4. REZULTAT PROJEKTA - AKCIJSKI PLAN

4.1.1. Dizajn radionica i pripreme

Za participativnu radionicu (učešće zajednice) postavljeni su slijedeći ciljevi:

- međusobno upoznavanje učesnika,
- upoznavanje sa ciljevima Projekta i svijesti o SRN (smanj.rizika nesreća)
- zajedničko identificiranje problema i rješenja i određivanje prioriteta za SRN,
- selekcija prioritetnih mjera za Akcijski plan na osnovu identificir.probl.

Za radionicu je na osnovu ciljeva odabrana metodologija rada:

- međusobno upoznavanje učesnika radionice,
- predstavljanje funkcija učesnika koji participiraju u radionici,
- predstavljanje globalnih instrum.SRN, ključnih termina,ciljeva i sadržaja projekta, procjena kapaciteta za provedbu,
- podjela u radne grupe po oblastima identifikacije rizika,
- objedinjavanje rezultata rada u završnu diskusiju i Akcijski plan (AP).
- pregled akcija iz AP, povratno mišljenje i finalni AP

4. REZULTAT PROJEKTA - AKCIJSKI PLAN

4.2. Grupni rad i diskusija rezultata učešća javnosti i predložene akcije

Individualno i u grupnoj diskusiji učesnici će:

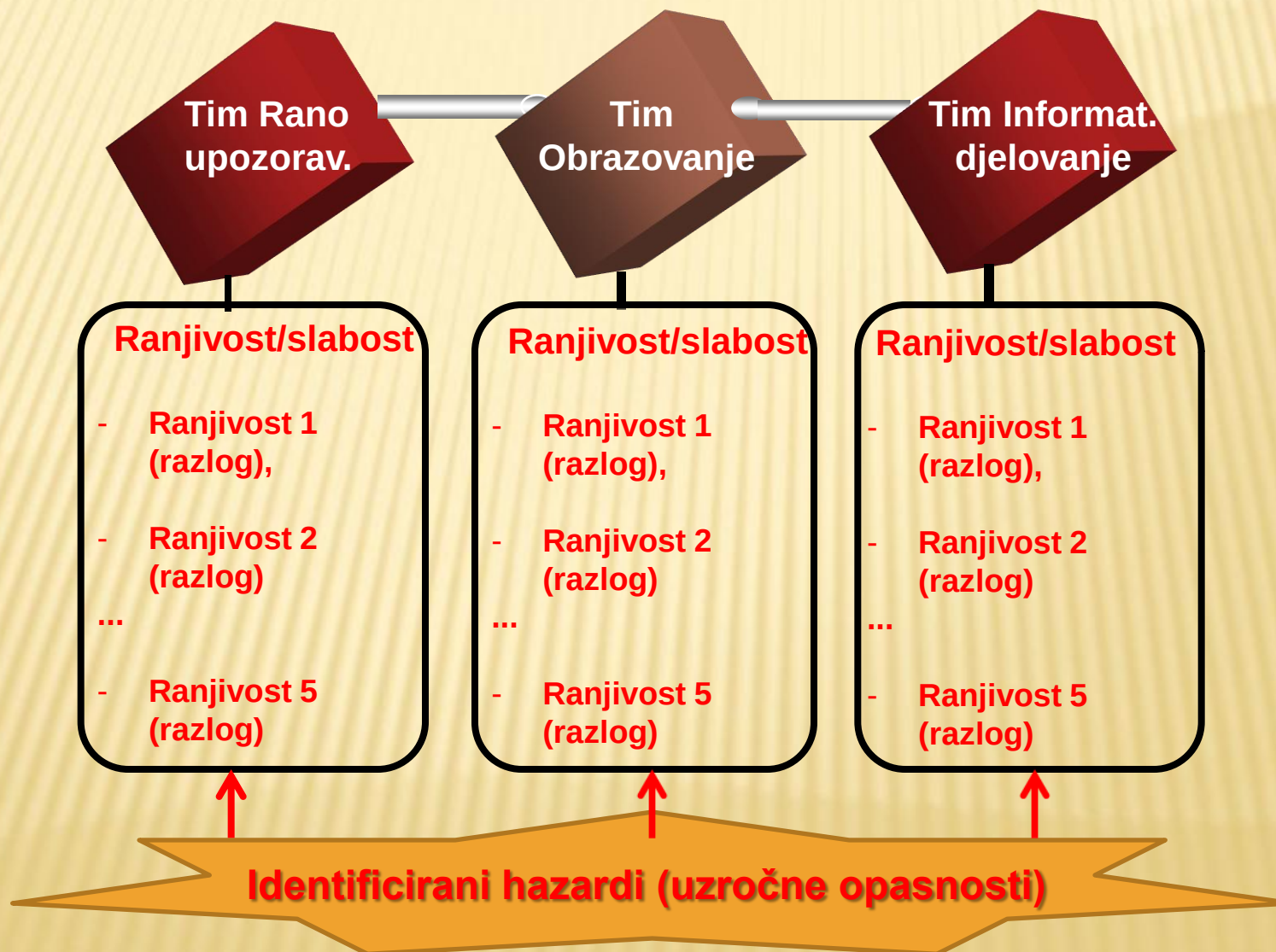
- Na kartonima napisati mišljenje koji su najveći hazardi u Vogošći,
- Koristeći matrice kao na narednim slajdovima, grupno, kroz tri zvučna naziva grupa:
 - Na „**stablu problema**“ identificirati koje su ključne slabosti (ranjivosti) Vogošće i njenog stanovništva, i koji su najveći razlozi nastanka takvih hazarda, odnosno slabosti,
 - Na „**stablu rješenja**“ identificirati koja su rješenja za eliminaciju i ublažavanje takvih slabosti i uzročnih razloga, odnosno postizanje veće svijesti i spremnosti,
- Grupna popuna tabele AP po rezultatima grupne diskusije (predst.timova predst.rezultate njihovog rada).

Na osnovu rezultata rada učesnika poludnevne participativne radionice lokalni konsultant će objediniti rezultate u matrice i akcijski plan za finalno mišljenje i finalni dokument AP-a

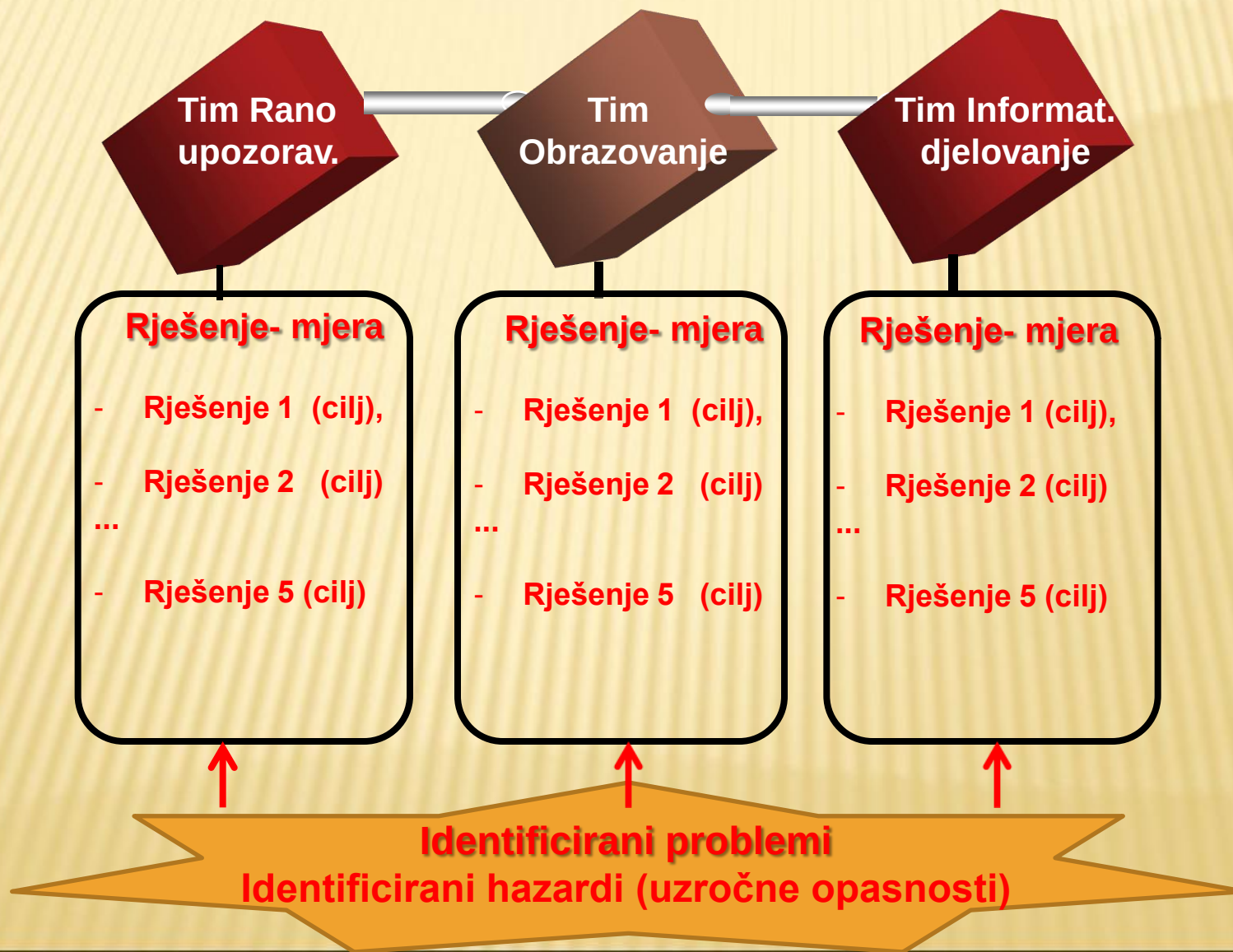
5. PRILOZI ZA GRUPNI RAD

- ✖ „Stablo problema“- Identifikacija slabosti / ranjivosti zajednice od ident. hazarda i razloga takve ranjivosti,
- ✖ „Stablo rješenja“- identifikacija rješenja za SRN
- ✖ Tabela Akcijskog plana

„STABLO PROBLEMA“ (RANJIVOSTI)

„STABLO RJEŠENJA“ (UBLAŽAVANJE RANJIVOSTI)

AKCIJSKI PLAN ZA SRN - PRIMJER

Rješenje- mjera (npr)	Akcija	Resursi	Akteri	Ciljna grupa	Rokovi
Javno zagovaranje					
Jačanje civilne inicijative	Uspost. Mreže SRN				
Instrukt. rad i obučavanje	3 rad, 18 obuka	Lok. Eksperti, Aarhus	MZ (8) Škole (10)	Lok.stan, učenici, nast.i dir.škola	3 rad.god, 1.God najranj.MZ, ostale OŠ
Izrada info i prom.mater.					
Obiljež.značaj- nih datuma SRN					
Informativno djelovanje					

HVALA NA PAŽNJI !

**PITANJA ?
KOMENTARI ?**